

เทศน์เช้า วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังกรรมเนาะ เราเกิดเป็นมนุษย์นะ ทุกคนเกิดเป็นมนุษย์แล้วมนุษย์ว่าตัวเองฉลาด สักคมของมนุษย์นะ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมากับโลก มนุษย์ เห็นไหม คนนี้สร้างโลก สิ่งที่เป็นมานี้มนุษย์สร้างขึ้นมานั้น

ฉะนั้น เวลามนุษย์สร้างขึ้นมานี้เป็นเรื่องของทางโลก ทางโลกหมายถึงสักคม ถ้าเกิดมาเป็นมนุษย์เรารู้ว่าเราฉลาด ถ้าเราฉลาดขนาดไหนก็แล้วแต่นะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน นี่จะได้เสวยราชเป็นกษัตริย์ ท่านสละสิ่งนั้นมา เพราะสิ่งนั้น สิ่งที่ว่าเวียนตายเวียนเกิดนั้น สิ่งนั้นมันเข้ามาชำระล้างความวิตกกังวลใจไม่ได้ เราจะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน ในสโมสรรสนิบัติทุกดวงใจว่าแห้ว

ถ้าทุกดวงใจว่าแห้ว คนที่ฉลาด เห็นไหม คนที่ฉลาด เราประสบความสำเร็จทางโลกด้วย ทุกคนประสบความสำเร็จทางโลก คือประสบความสำเร็จทางโลกทุกอย่าง แต่เวลาจะพลัดพรากนะ แม้จะมีความสุข แม้จะมีความอบอุ่นในครอบครัวขนาดไหน แต่เวลาเราพลัดพรากไปแล้ว เราจะไปไหน? เราจะไปไหน? เพราะสมบัติของใจมันมีค่าดีและความชั่ว กุศลและอกุศลนี้จะ เป็นสมบัติของใจ สมบัติอันนี้จะติดไปกับใจของเรา

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ นี่เป็นประเพณี วัฒนธรรม คำว่าประเพณีวัฒนธรรมนะ เวลาเราเผยแผ่ธรรมกัน เผยแผ่ธรรมกัน เราต้องการให้ ประชาชนมีศีลธรรม มีจริยธรรม การปกครอง ความอบอุ่นในสังคม ในการเห็นใจกันสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์ นี่เราพยายามเผยแผ่ธรรมกันเพื่อประเพณีวัฒนธรรม ฉะนั้น ประเพณีวัฒนธรรม มันก็เป็นเรื่องโลกใจ เวลาเราไปวัด เห็นไหม เราไปวัดเรามีความชุ่มชื้น เรามีความสุข เรามีความ อบอุ่นกัน แต่เวลาเรากลับบ้านล่ะ? เรากลับบ้านไปหัวใจเราชุ่มชื้นไหม?

นี่บุญ บุญคือความอบอุ่นหัวใจ สิ่งที่เป็นประเพณีวัฒนธรรม เวลาพระโพธิสัตว์นะ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขยก็สร้างอย่างนี้ ยิ่งสร้างอย่างนี้ขึ้นมาะ สร้างอย่างนี้ขึ้นมา นี่คุณงามความดีก็อยากจะทำคุณงามความดีเพื่อความอบอุ่น ความร่มเย็นของสังคม แต่ทำขนาดไหนมันก็ต้องเวียนตายเวียนเกิดไป เวียนตายเวียนเกิดไปยังมีลักษณะ มีหลักว่ามันมีเป้าหมายไว้ แต่ถ้าเราไม่มีเป้าหมายนะ เวลาอบอุ่นขนาดไหน เวลาเราพลัดพราก สิ่งนั้นมันจะสะท้อนใจ เพราะความสะท้อนใจอันนั้น ใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงปฏิเสธการขึ้นครองบัลลังก์ นี่ไม่เอา แล้วหนีไป หนีออกไป

คำว่าหนีออกไป เห็นไหม เพราะการสร้างบุญญาธิการมา ถ้าการหนีออกไปทางโลกบอก ว่าอย่างนี้เป็นการไม่รับผิดชอบ ถ้าความรับผิดชอบนะ ถ้ารับผิดชอบแล้วมันไม่สมบูรณ์ กระบวนการนั้นไม่จบสิ้น แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสละสิ่งนี้ไป ละสิ่งนี้ไป ไป ค้นคว้า ไปแสวงหา เห็นไหม สิ่งที่แสวงหา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ขึ้นมา อชาติศัตรูเป็นแคว้นที่ใหญ่มาก ชาววัชชีต่างๆ ทุกแคว้นแคว้นจะมีศึกมีสงครามสิ่งใดก็ไป ถ้ามององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อชาติศัตรูจะไปรบนะ ไปถ้ามององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “แพ้หรือชนะ?”

ในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมใช่ไหม? พอเป็นธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำไม่พูดตรงๆ ใจ ถ้าพูดตรงๆ มันมีคนได้และคนเสีย นี่เวลาเป็นธรรมขึ้นมา มันไม่มีใครได้ใครเสีย มันเป็นความจริง ความจริงนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหันไปถาม พระอานนทว่า

“อานนท์ เราเคยสอนเขาไว้ใช่ไหม เรื่องหมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ เห็นผู้ใหญ่มีความ กตัญญูทเวที่ต่างๆ นิกกฎ ๗ ข้อเราได้บอกเขายังปฏิบัติอยู่หรือเปล่า?”

“เขายังปฏิบัติอยู่ดีมาก”

พอปฏิบัติอยู่ดีมาก นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ไปรบเท่าไรก็แพ้”

เขาถึงได้ให้วัชรพราหมณ์เข้าไปยุแหย่ให้แตกแยก ความแตกแยกอันนั้น นี่เวลาพูดเพราะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไม่ให้เห็นการได้และการเสีย แต่พูดตามข้อเท็จจริงนั้น นี่เวลา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นไหม นี่บอกว่าไม่รับผิดชอบๆ ไม่ใช่

รับผิดชอบนะ เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นครูสอนตั้งแต่พรหมลงมา พอพรหมลงมา พรหมเทวดา มนุษย์ สัตว์วันรอก สัตว์เครื่องนุ่งห่มต่างๆ เขาต้องการความสุขทั้งนั้น

ฉะนั้น เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเผยแผ่ธรรมๆ ขึ้นมา เห็นไหม นี่เวลาเราไปวัดไปวาทีมีความอบอุ่น มีความสุขไหม? เรามีความเมตตากันไหม? เราเสียสละกันไหม? ใช่ สิ่งนี้เป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นเลย มนุษย์เป็นผู้ที่ฉลาด ทุกคนว่าฉลาดหมดเลย คำว่าฉลาดนะ ฉลาดต้องเอาชนะตัวเองได้ ถ้าคำว่าฉลาดมันจะเข้าไปค้นคว้าหัวใจของตัวเองได้ เราฉลาดนะ คู่มือที่มีอำนาจวาสนา เขาปกครองโลก เขาปกครองทุกๆ อย่างเลย เขาปกครองได้ แต่เขาปกครองหัวใจของเขาไม่ได้ เขาแพ้ใจของเขา

การชนะศึกคุณด้วยล้าน มันก่อเวรก่อกรรมทั้งนั้นแหละ เราชนะคนอื่น เราปกครองเขา เราดูแลเขาด้วยความเมตตาแล้วแต่ นี่มันเป็นสมบัติโลกใจ สมบัติโลกนี้เวลาทำบุญกุศลกันเขาจะบอกว่าขอให้ร่ำขอให้รวย ขอให้ร่ำขอให้รวย ถ้าร่ำรวยขึ้นมาแล้วมีความสุขร่ำรวยมาทำไม? แต่ถ้าร่ำรวยแล้วมีความสุข เรามีความร่ำรวยด้วย มีความสุขมีความร่มเย็นด้วย เพราะเศรษฐกิจสมัยพุทธกาลเขาวัดกันด้วยโรงงาน โรงทานนะ หน้บ้านทุกคนจะมีโรงงาน เสียสละทาน ผู้ทุกข์จน ใจเขาจะไปหาอยู่หากิน อาศัยพักแรมอยู่ที่บ้านคนที่มั่งมีฐานะ เขาวัดกันตรงนั้น เขาวัดกันที่น้ำใจ เขาไม่ได้วัดกันที่ข้าวของเงินทอง เขาวัดว่าใครจะมีโรงงานได้มากกว่า ใครจะเสียสละได้มากกว่า ใครจะดูแลสังคมได้ดีกว่า

สิ่งที่เขาวัดกันเขาวัดกันที่นั่น ถ้าเศรษฐกิจ ถ้าพูดถึงมีทรัพย์สมบัติ ถ้ามีจิตใจเป็นธรรม เราเห็นคน มองคนไปสิ เวลาเขาทุกข์เขายากนะ เวลาคนนะเสียผืนหมอนใบ ปากกัดตีนถีบอพยพกันมา เขาสร้างเนื้อสร้างตัวขึ้นมาได้ เขาจะเห็นคุณค่าของเงินทองเขามาก เพราะเงินทองนี้หาได้มา เราเคยทุกข์เคยจนมานะ เราพยายามประกอบสัมมาอาชีพะขึ้นมา จนเรามั่งมีศรีสุขขึ้นมา มันจะมีจิตใจเพื่อแผ่กับคนอื่นนะ

ถ้ามีจิตใจเพื่อแผ่ เพราะเราเคยทุกข์เคยยากมา ถ้าเราเคยทุกข์เคยยากมาเราก็เพื่อแผ่เขา เราก็ดูแลเขา เพราะเวลาเราทุกข์เรายากเราได้ลืมรสอันนั้นแล้ว แต่จิตใจถ้ามันเห็นแก่ตัวนะมันไม่เห็นสิ่งนั้น นี่แพ้ใจตัวเอง ถ้ามันชนะใจตัวเองนี่ผู้ที่ฉลาดใจ สมบัติทางโลกเราก็มีแล้ว ในสโมสรรสนิบัติทุกดวงใจว่าแห้ว เราก็รู้อยู่ คนมั่งมีศรีสุข คนทุกข์จนใจเขาใจเขามีหัวใจทุกคน

คนที่มีความหวังใจนะ เกลียดความทุกข์ปรารถนาความสุข แล้วความสุขทางโลก เห็นไหม
ความสุขทางโลกที่เจอจางกันได้อันไหนที่แสวงหาได้ ที่เราตั้งโรจนานที่เพื่อแม่เจอจางกันได้อันไหน
เป็นการช่วยเหลือเจอจางกันด้วยปัจจัยเครื่องอาศัย แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
นี่เวลาให้ธรรมเป็นทาน ให้ธรรมเป็นทาน ให้วิชาการ ให้ความรู้ ให้อาชีพ ให้สิ่งที่เขาดูแลหัวใจ
ของเขา ถ้าเขาทำสิ่งนี้ได้เราไม่ต้องให้โรจนานเขา เขามีสัมมาอาชีพะของเขา เขามีปัญญาของ
เขา เขาเอาตัวรอดของเขา เขาจะเป็นผู้นำของเขา เขาจะไปแจกโรจนานคนอื่นต่อๆ ไป

แต่ถ้าเราชนะหัวใจของเรา เห็นไหม นี่ให้ธรรมเป็นทาน ให้ธรรมเป็นทาน เราให้ธรรม
เป็นทานแล้วเอาที่ไหนมาให้ล่ะ? ถ้าเราไม่รู้จักรัศธรรมเราเอาอะไรมาให้ ถ้าเราไม่รู้จักรัศธรรมมันก็
เห็นวัตถุนี้มีคุณค่า ถ้าไม่รู้จักรัศธรรมนะ โลกธรรม ๘ มีลาภมีลาภ มียศเสื่อมยศ นิินทา สรรเสริญ
มันมีของประจำโลกอยู่แล้ว แล้วเราไปหว่านไถอะไรกับเขา ถ้าเราไม่หว่านไถอะไรไปกับเขา
นะ เราทำคุณงามความดีของเรา

ความดีก็คือความดี นี่เสียงนินทาเขาจะว่ากล่าวร้ายขนาดไหนมันก็เป็นเรื่องของเขา
เพราะ เพราะวุฒิภาวะของคนมันไม่เหมือนกัน จิตใจของคนสูงต่ำแตกต่างกัน คนเห็นคุณงาม
ความดีแตกต่างกัน ถ้าเขาเห็นคุณงามความดีแตกต่างกัน เราทำดีเขาว่าไม่ดี ไม่ดีเพราะอะไร? ไม่
ดีเพราะเราไม่ได้ให้เขา แต่เราให้โอกาสเขา เราให้ปัญญาเขา เราช่วยเหลือเจอจางเขา โดยที่
เขายืนด้วยตัวของเขาเองโดยที่ไม่ให้เขารู้ตัวนะ

เราอยู่กับหลวงตา เวลาหลวงตาท่านจะสอนใครนะ ท่านบอกว่า ถ้าคนๆ นั้นมีความคิด
ขึ้นมาเอง กับที่เราคอยบอกมันแตกต่างกัน ถ้าเราจะบอกเราจะสอนใคร ต้องให้เขาพัฒนาตัวของเขา
ขึ้นมา ไม่ใช่เราจะไปดูแลเขาตลอด แต่! แต่เริ่มต้นก็ต้องดูแล เห็นไหม เวลาพ่อแม่เลี้ยงลูก
มานะ ลูก คูสติตัวบางชนิดพ่อแม่ไม่เลี้ยงดูมันก็เติบโตมาได้ มนุษย์ถ้าพ่อแม่ไม่เลี้ยงดูตายหมด
แต่ถ้าพ่อแม่ไม่เลี้ยงดูนะ คนอื่นถ้าเขามีน้ำใจเขาก็เลี้ยงดูเด็กๆ มาเหมือนกัน

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจที่มันอ่อนแอ หัวใจที่มันยังยืนตัวไม่ได้ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอย
เกาะคอยยึดนะ เช่น ความรู้สึกของเรา เห็นไหม ความรู้สึกมันเป็นอย่างไร? ความรู้สึกนี่เป็น
อย่างไร? อากาสมันเป็นอย่างไร? นี่ความรู้สึกนี่ก็คิด เวลามันคิดมันทุกข์ๆ ความทุกข์อันนั้น
ค้นหาความทะยานอยากมันปกครอง มันควบคุม มันปกปิดความรู้สึกอันนั้นไว้ ความรู้สึกคือ
ปฏิสนธิวิญญูณ ปฏิสนธิจิต ภาวสวะ ภพ คือความรู้สึก

ความคิด ความคิดของเราจะคิดด้วยความพอใจของเรา ศึกษาธรรมะมาปฏิบัติธรรมจะเป็นพระอรหันต์ จะนิพพานให้ได้ ด้วยความรู้สึกรู้ของเรา เห็นไหม นี่กิเลสมันหลอก พอกิเลสมันหลอกมันก็ไหลไปทางโลกหมด ทางโลก ทางโลกคือค้นหาความทะยานอยาก ทางโลก ทางโลกคือค้นหาความทะยานอยาก ทางโลกคือความต้องการ แต่ไม่ได้กระทำตามความเป็นจริง แต่ถ้ามีสติปัญญา มีสติแล้วกำหนดพุทโธ พ่อแม่เลี้ยงลูกมา พ่อแม่กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงลูกมา สอนให้ลูกฉลาด สอนให้ลูกทันคน สอนให้ลูกยืนอยู่ได้บนขาของตัวเอง สอนให้ลูกดำรงชีวิตนี้ได้

จิตถ้าไม่มีสติคุณแลมัน ปล่อยมันเร่ร่อน ปล่อยมันไปตามความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกนึกคิดมันมาจากไหนล่ะ? คนเกิดมาจากอวิชชานะ อวิชชาคือความไม่รู้ เพราะความไม่รู้มันถึงไปเกิดในครรภ์ ไปเกิดในไข่ ไปเกิดในน้ำคร่ำ ไปเกิดในโอปปาติกะ ถ้าเราไม่รู้ เราไม่รู้เราจะไปไหน? แต่เวลาเกิดนี่มันไม่รู้ เพราะความไม่รู้ ไม่รู้คืออวิชชา พออวิชชาความไม่รู้มันจิตมันความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา ความรู้สึกนึกคิดจากอวิชชามันก็เป็นค้นหาความทะยานอยาก เพราะความรู้สึกจากความไม่รู้ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอริยสัจ จะเป็นพระอรหันต์อยู่ แต่เป็นพระอรหันต์โดยความไม่รู้ โดยความไม่รู้มันจะพาจิตนี้เป็นพระอรหันต์ได้ไหม? เป็นไปไม่ได้

ถ้าเป็นไปไม่ได้ เห็นไหม พ่อแม่เลี้ยงลูกมา สติมันก็มีสติมาให้หัวใจยืนตัวขึ้นมา ถ้าเรามีสติเรายังขยับได้หมดแหละ เราไม่ไปตามความรู้สึกนึกคิดที่มันแผดเผา ที่มันต้องการเป็นพระอรหันต์ ที่ต้องการเป็นคนดี แต่ดีโดยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เห็นไหม พุทโธ พุทโธ พุทโธหรือปัญญาอบรมสมาธิให้จิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน ถ้าจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมันนะ มันจะเห็นเลย เอ๊ะ อันนี้คิดไม่ดี เอ๊ะ อันนี้คิดดี ถ้ามันคิดไม่ดีเราก็ต้องมีเบรคห้ามล้อ ถ้ามันคิดดีเราต้องมีคันเร่งเหยียบคันเร่งไป

ฉะนั้น รถนี้เวลาเราบอกว่ารถต้องมีสมรรถภาพ มันต้องรถติดทุกอย่าง แต่รถนะมันจะปลอดภัยเพราะเบรค ถ้าเบรคไม่ดี รถนี้ไปมีอุบัติเหตุหมดเลย สติ สติที่มันยับยั้งของมันนะ ยับยั้งความรู้สึกนึกคิดอันนี้มีประโยชน์มาก แต่พวกเราไม่ชอบ เราชอบรถที่วิ่งเร็วๆ เราชอบรถที่มีกำลังมาก แล้วก็ชนเขาแหลกไปเลย นี่มันชอบรถอย่างนั้น แต่รถที่เขาเบรค รถที่เขาควบคุมตัวของเขา เขาควบคุมสิ่งที่ดี อันนี้เราก็อันนี้ไม่ดี อันนี้ไม่เป็นประโยชน์ มันวิ่งไม่เร็ว มันแซงเขาไม่ได้ แต่ถ้าเรามีสติ เราพุทโธ พุทโธ พุทโธ นี่เรามีสติ เราเบรครถเรา เราดูสมรรถภาพรถของเรา

รถของเราจะเป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ มันจะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริงมันเป็นที่นี่ไง เหมือนพ่อแม่เลี้ยงลูก

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ของเรามันจะเลี้ยงหัวใจของเราไง เห็นไหม เราเผยแผ่ธรรมๆ อยากให้คนเขาไปวัด อยากให้คนเขาร่วมเย็นเป็นสุข อันนั้นมันเป็นตลาด ตลาดเป็นเรื่องหนึ่งนะ แต่ถ้าเป็นธรรมนะ สุขอื่นใดยิ่งกว่าจิตสงบไม่มีจิตมันสงบได้มันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ความสงบได้ที่เราบอกว่าเราก็ไม่ได้คิดอะไรเลย อันนั้นไม่ใช่สงบหรอก อันนั้นมันเปลอ

ความเปลอเหม่อลอยเพราะความไม่รู้ เพราะเราไม่รู้เลยเปลอ เลยเหม่อ เลยลอย มันบอกว่ามันเป็นความว่างนะ ว่างๆ ว่างๆ เห็นไหม อยากเป็นพระอรหันต์ อยากมีธรรมในหัวใจ นี่แล้วมันก็บอกว่าว่างๆ ว่างๆ นั่นเป็นธรรม แล้วมันก็เหม่อกัน ไป เพื่อเจอกันไป เพราะพ่อแม่ไม่เลี้ยงดู เพราะพ่อแม่ไม่เลี้ยงดู ลูกมันถึงต้องหาอยู่หากินของมันเอง แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นไหม พ่อแม่จะเลี้ยงดู ครูบาอาจารย์ของเราจะดูแล

นี่พุทธานุสติ สติของเราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทโธ พุทโธ พุทโธ ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา มันเติบโตขึ้นมาะ มันแยกถูกแยกผิดนะ แยกถูกแยกผิด ถ้าเรายังคิดอยู่อย่างนี้ คิดแล้วก็ชอบ คิดแล้วก็เหนื่อย คิดแล้วก็เครียด เวลาถ้ามันปล่อย ปล่อยด้วยอะไร? ปล่อยด้วยความคิด ความคิดอะไร? ความคิดตริกในธรรมไง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา”

ความรู้สึกลึกซึ้งนี่มันก็เกิดขึ้นเป็นธรรมดา แล้วมันก็ดับเป็นธรรมดา แต่เวลามันดับไปแล้วมันไม่ธรรมดาสิ พอมันดับไปแล้วมันก็โกรธ เวลาดับไปแล้วมันก็เครียด เวลาดับไปแล้วมันก็ทุกข์ มันไม่เห็นธรรมดาเลย มันดับไปแล้วมันก็ย้ายทิ้งไว้บนหัวใจของเรา เพราะความคิดมันเกิดจากจิต แล้วมันก็ย้ายกิเลสค้นหาความทะยานอยากไว้บนจิต แล้วมันก็ไปแล้ว แล้วก็บอกว่าความคิดเกิดขึ้นเป็นธรรมดา มันก็ดับเป็นธรรมดา ดับเป็นธรรมดาทุกข์ทำไมล่ะ? หน่านี้วักขมวดอยู่ทำไม?

นี่มันไม่ธรรมดาเพราะอะไร? เพราะเด็กมันอ่อนแอ มันไม่รู้ถูกรู้ผิด แต่ถ้าเรามีสติของเรา เราพุทธโธ พุทธโธ พุทธโธ เห็นไหม เด็กมันเติบโตขึ้นมา เด็กมันจะรู้เท่าทันคน เด็กมันจะมีจุดยืนของมัน มันจะเห็นจิตของมัน นี่ควรหรือไม่ควร? เป็นหรือไม่เป็น? จริงหรือไม่จริง? มันพิจารณาของมัน เห็นไหม ปัญญาอบรมสมาธิ อบรมสมาธิเพราะอะไร? เพราะเราตรีกในธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว

สมรรถภาพของรถเรารู้อยู่แล้ว รถของเรานะ ถ้าสมบูรณ์แล้วความเร็วของมันจะเป็นอย่างนั้น ทุกอย่างเป็นอย่างนั้น แต่มันก็ต้องมีเบรกของมันด้วยเพื่อความปลอดภัย จิตมันดูแลของมันด้วยสติด้วยปัญญาของมัน มันจะพัฒนาของมัน นี่ถ้าพัฒนา เห็นไหม เราเผยแผ่ศาสนา กันเพื่อให้คนมีศีลธรรม จริยธรรม แต่เวลาเรามีคุณธรรมในหัวใจ เราประพฤติปฏิบัติของเรา เราต้องการธรรมในหัวใจ เราต้องให้ธรรมสถิตในใจของเรา ในใจของเราที่มันร้อนมันร้อนอยู่ ถ้ามันมีสมบัติ มันมีคุณธรรมขึ้นมา เห็นไหม มันจะสำรอก มันจะคายความไม่รู้มันออกไป ถ้าคายความไม่รู้ออกไปนะมันมีความจริงขึ้นมา ความจริงอันนี้จะเป็นสมบัติของเรา

นี่เราทำบุญกุศลเพื่อเหตุนี้ ทำบุญกุศลเพื่อให้จิตใจมันเปิดกว้าง ทำไมต้องเสียสละ? ทำไมต้องเสียสละ? นี่ของเราหามา ทุกข์ยากเราหามา ทำไมเราไม่หามาเพื่อเราล่ะ? เราก็ทุกข์ยากอยู่แล้ว เราก็เก็บกักตุนไว้เป็นของเราสิ นี่มันก็ปิดประตู มันก็คับแคบ แต่ถ้าเราเสียสละของเรา นี่เราทำของเรา แล้วสิ่งที่ทำแล้วมันสบายใจไหม? มันดีขึ้นมาไหม? ถ้าเราพึ่งสิ่งใดแล้วมาเป็นประโยชน์กับชีวิตของเรา สิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์กับเรา แล้วถ้าเราเอามาฝึกฝน ฝึกหัดตัดแปลงตน

ตัดแปลงตน เห็นไหม เคนจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนานี้เรื่องร่างกายทั้งนั้นแหละ แต่เดินเคลื่อนไหวด้วยการเดินจงกรมเพื่อให้จิตสงบ นั่งสมาธิก็เพื่อให้จิตสงบ จิตพอสงบแล้ว พ่อแม่เลี้ยงดูลูกโตขึ้นมาแล้ว ลูกมันจะประกอบสัมมาอาชีวะของมัน จิตถ้าสงบแล้วมันฝึกหัดใช้ปัญญาของมัน มันจะให้จิตนี้ได้มีการวิปัสสนาญาณเกิดขึ้นในใจของมัน

เราทำหน้าที่การงาน ถ้าเราไม่มีวิชาชีพเราจะไปทำอะไร? ถ้าจิตมันไม่มีวิชาการของมัน ไม่มีมรรคญาณ ไม่มีความรู้สึกรู้คิด ไม่มีความเป็นจริงของมัน คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความคำริชอบ ปัญญาชอบ ความชอบธรรมของใจที่มันเกิดขึ้นมาจากหัวใจ ถ้ามันไม่เกิดขึ้นมา มันจะเอาอะไรไปต่อสู้กับกิเลส? มันจะเอาอะไรไปต่อสู้ให้หัวใจมันยังยืนขึ้นมาได้อย่างไร? ถ้ามันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ เห็นไหม มันพัฒนาขึ้นมา เผยแผ่ธรรมๆ ขึ้นมา เราฝึกหัดขึ้นมาของเรา

ถ้าเรามีกรรมขึ้นมาในหัวใจของเรา จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง แต่เผยแผ่ไปแล้ว เขาจะรับหรือไม่รับมันเรื่องของเขา เพราะวุฒิภาวะของใจแตกต่างกันหลาย เขาชอบใจสิ่งใด เขาทำสิ่งใดให้เขาทำของเขาไป ปัจจัยตั้ง สันติภูริโก จะรู้เองเห็นเองจากใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นรู้เองเห็นเอง ถ้าเป็นความจริง นี่ความจริงก็คือความจริง จะร้อยปี พันปี หมื่นปี แสนปี ความจริงมันก็เป็นความจริงอยู่อย่างนั้น ถ้าไม่เป็นความจริง แค่วินาทีเดียวขณะที่ประสบอยู่นี้ พอมันมีความคิดใหม่ อืม มันพลิกไปแล้ว มันเปลี่ยนแปลงไปแล้ว มันไม่น่าไว้วางใจ

ฉะนั้น สิ่งที่สำคัญจะอธิบายจะมันมีอยู่ แล้วมีอยู่ที่หัวใจของเรา มีอยู่ที่ความรู้สึกรู้สึกของเรา ความรู้สึกนี้สัมผัสได้ ความรู้สึกนี้ตรวจสอบได้ เอาความรู้สึกนี้ไปสัมผัสกับกรรม นี่สิ่งที่จะสัมผัสธรรมได้คือความรู้สึกนึกคิด การที่พิมพ์เป็นหนังสือ การทำต่างๆ อันนี้มันเป็นการสื่อสารสื่อสารเพื่อให้คนได้ศึกษา ศึกษาแล้วให้ปฏิบัติ ปฏิบัติให้เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูริโก เป็นสมบัติส่วนตัว สมบัติของใจดวงนั้น ทุกคนมีดวงใจ ดวงใจนี้มีสุขมีทุกข์ ทุกดวงใจสามารถประพฤติปฏิบัติได้ ทุกดวงใจเอาคุณธรรมใส่ในใจของเรา เพื่อเป็นสมบัติของเรา เอวัง